

Är vi tomtefundamentalister?

Jag deltog som passiv åhörare i docent Mörners "symposium" om slagrutor, som refereras på annan plats i detta nummer av Folkvett. Docenten varnade för extremism och fanatism i synen på slagrutor, kraftlinjer och andra omtvistade fenomen. Å ena sidan finns de som tror att det är livsfarligt att sova i ett Hartman-kryss, vilket man inte bör hävda innan det bevisats. Å den andra sidan finns vetenskapsfundamentalisterna, "pseudoskeptikerna" (Mörners term), som vägrar att ens sätta sig in i problemen, som är rädda för allt som kan underminera deras världsåskådning och akademiska status.

Visst ligger det något i vad docent Mörner säger? Lagom är som bekant bäst, kontinenterna rör sig faktiskt, Galileo och Kepler och Newton och Darwin och Einstein, audiatur et altera pars, let's look at the evidence.

Av någon anledning kom jag att tänka på jultomten. Alla har vi väl slutat tro på tomten. När det lilla barnet undrar om tomten finns på riktigt, finns det alltid något äldre syskon eller en beskäftig vuxen till hands som kan "upplysa" det: "Tomten är bara en saga, det vet ju alla." Men låt oss se lite på verkligheten utanför hemmets trygga vrå.

Det kan för det första konstateras att tomtegestalten har gamla anor i vårt land. Skulle den store skalden och skeptikern Viktor Rydberg ha ägnat tomten en lång dikt om han hade tyckt att det hela bara var en saga?

Den tid är inte så avlägsen då gamla människor kunde vittna om möten med "den lille grå", "vätten", "hustomten" etc. Bara mängden av observationer och benämningar indikerar att det handlar om en högst

påtaglig företeelse, möjligen av andlig eller ockult karaktär.

Även i vår egen moderna tidsålder kan man med lite tur få se tomtar. Det stora flertalet är naturligtvis utklädda människor, men just detta gör det desto svårare - och angelägnare att utforska om några av alla dem som dyker upp i hemmen den 24 december eller ses stå utanför varuhuset veckorna innan detta datum faktiskt är tomtar. I så fall har de ju funnit den perfekta förklädnaden.

Någon kanske invänder att den "amerikanske" Santa Claus har små likheter med den gamla grå gårdstomten. -Jovisst, det krävs en ordentlig utredning av sambandet mellan olika subgrupper inom tomtepopulationen. Kanske tomterna har genomgått en oerhört snabb evolution? xOExkad kroppslängd i samband med exogami (motsatsen till inavel) är en välkänd företeelse.

En del skeptiker pekar på frånvaron av fysiska bevis på tomtarnas existens. På det kan man svara att tomten kanske är ett paranormalt, ockult eller religiöst fenomen. Just avsaknaden av bevis är faktiskt gåtfull. Det kommer att krävas mycket skarpsinne och stor fördomsfrihet för att analysera detta problem.

Dessutom kräver grötproblemet (the porridge conundrum) en lösning. Vittnesmålen om att det åt tomten utställda grötfatet länsats är för många och samstämmiga för att kunna avfärdas. Förklaringar som att gröten avdunstat eller ätits av katten faller på sin egen orimlighet. Ett antal väl upplagda fältförsök behöver genomföras. Grötforskare (pultologer) - kanske i samarbete med fältbiologer - kan placera ut grötfat (dock ej i Curry-kryss, där katter tycker om att uppehålla sig)

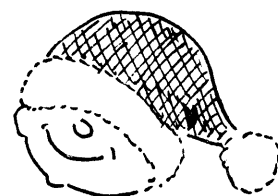
och hålla dessa under bevakning, kanske med elektroniska rörelselarm eller från i förväg iordninggjorda gömslen.

Även klappforskningen (eng. donology, fra. cadeausophie) är ett fält i djup träda. Vilka är de faktiska givarna av alla paket "från Tomten"? Är det troligt att moster Siv eller farbror Lennart vill köpa dyrbara presenter till sina syskonbarn och låta ett omtvistat naturväsen få äran av deras givmildhet? Det skulle gå att spåra de s.k. tomtepaketen, t.ex. genom att analysera de kvitton som ofta följer med gåvor för den händelse mottagaren vill utnyttja den av konsumentverket fastställda bytesrätten.

Kanske visar det sig omöjligt att bevisa tomtens existens, men innan vi arrogant avfärdar ett så omvittnat fenomen krävs en tvärvetenskaplig forskningsinsats. För en beräknad kostnad i uppbyggnadsskedet av SEK 4,2 tkr (drygt fyra miljoner kronor) vore jag villig att åtaga mig att initiera tomteforskningen vid det framtid SSCATRC (Swedish Santa Claus and Tomte Research Center).

Till en början skulle SSCATRC kunna bereda sysselsättning åt ca 4 forskare plus kontorspersonal, administratörer, chefer, dataansvariga och deltidsanställda "tomtespanare" i glesbygd. Ett antal akademiska avhandlingar torde också komma att avkastas varje år.

Lämpliga lokaler för den centrala förvaltningen skulle kunna vara Postens gamla sorteringsanläggning i Tomtebodå. Hur länge skall Sverige behöva förbli ett U-land på tomteforskningens område?

Nisse